

Dysleksi

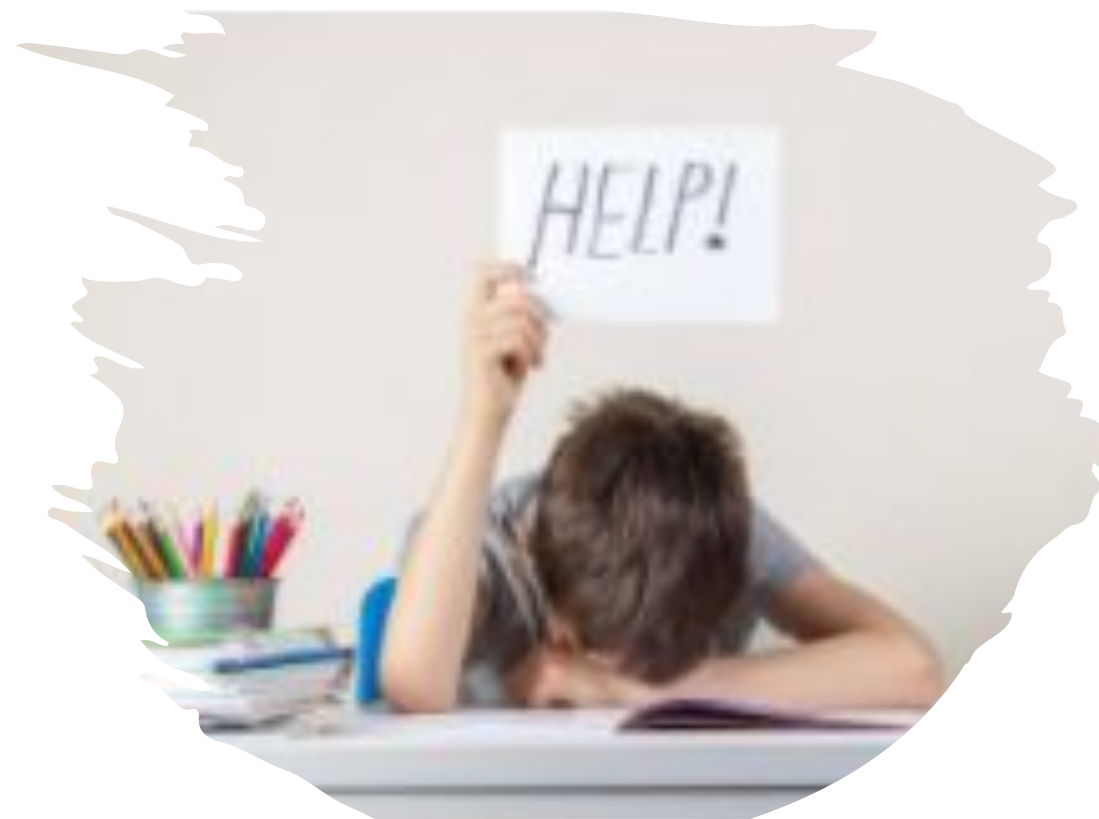
iStock[™]
Credit: udra

Fagerli skole - Høsten 2025

Agenda.

Spørsmål og kommentarer
tas imot med takk.

- Hva er dysleksi.
- Tilrettelegging.
- Sammen er vi best.
- Hjelpemidler.
 - Universelle hjelpemiddel.
 - Apper og nettressurser.
 - Kompenserende hjelpemiddel
- Tematimer med elevene på skolen.
- Funksjoner i Lingys: vi prøver oss

Dyslektikere
er like
forskjellige,
som folk
flest!

Dysleksi.

- En spesifikk lærevanske - vansker med ord.
- Medfødt og livsvarig.
- Handler ikke om evne til å lære.
- Dysleksi er arvelig.
- Dysleksi er et problem med lydene i språket (fonologi).
- Dyslektikere har ikke primært et problem med å forstå innholdet i det de leser, men med å lese i seg selv.
- Skrivevanskene er også ofte alvorlige og varige.
- De med dysleksi har språklig redusert arbeidsminne.

Følgevansker.

Mange med dysleksi opplever andre utfordringer, også kalt følgevansker. Følgevanskene gjelder ikke alle med dysleksi, men det er flere enn i resten av befolkningen.

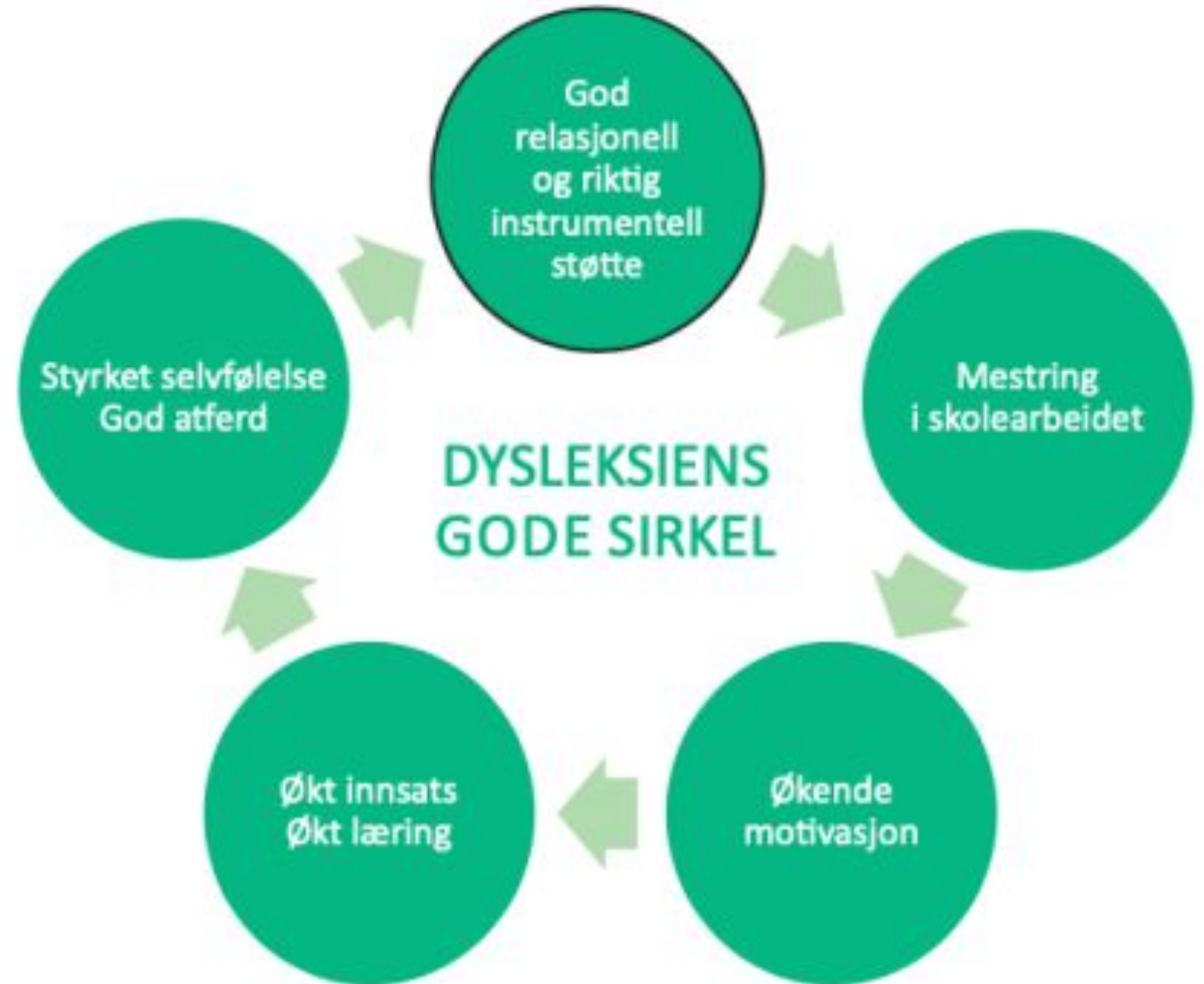
- Utfordringer med å lære seg høyre/venstre, samt retningssans.
- Vansker med å lære klokka, årstider og kalender, samt utfordringer med tidsbegrep.
- Vansker med å hurtig gjenkalle symboler, både tall og bokstaver.
- Utfordring med å lære gangetabellen.
- Grovmotoriske vansker.
- Finmotoriske vansker (for eks. ved håndskrift).
- Strukturelle vansker.
- Konsentrasjonsvansker.
- Problemer med begreper, både forståelse og innlæring.
- Lav selvfølelse, mestringsfølelse og motivasjon.

Sterke sider.

- ▶ Ofte den som finner løsningen på et problem.
- ▶ Viser stor fantasi i tekstene sine.
- ▶ Tenker utenfor boksen.
- ▶ Er nysgjerrig.
- ▶ Lærer visuelt, ved å bruke øynene/se ting.
- ▶ Er ofte flinke til å huske ny kunnskap som de hører.
- ▶ Tenker raskt.

Mestring gir
motivasjon.

Figur 7.2 Dysleksiens gode sirkel.

Tilrettelegging.

Rettigheter.

Alle elever har rett til tilpasset opplæring.

Rettigheter for elever med dysleksi:

- Bruke datahjelpemidler og andre tilrettelagte læremidler. (iPad og lingdys)
- Tilgang på nødvendig utstyr. (tastatur, headset, lydbøker, o.l.)
- Karakterfritak - sidemål. (søkes om)
- Tilrettelegging på prøver og eksamen
 - muntlig vurdering.
 - tekst til tale - opplest tekst.
 - tale til tekst - diktering.
 - utvidet tid.
 - bruk av hjelpemidler.

God tilgang i klasserommet og hjemme.

Digitalt fagstoff og lesestoff.

- ☐ Tibi digitalt bibliotek.
- ☐ Digitale bøker.
- ☐ Opplesing på iPad.

Digitale hjelpemiddel.

- ☐ LingDys for iPad og Lesevenn.
- ☐ Diktering.
- ☐ Dysleksivennlige apper.

Fysiske hjelpemiddel.

- ☐ Tastatur.
- ☐ Headset.

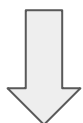
Kompetanse i skolens personal.

- ☐ Kompetanse i bruk av hjelpemidler.
- ☐ Kompetanse om tilrettelegging for elever med lese- og skrivevansker.

LESE

Lesetrening

Lære å lese

Kunnskap

Lese for å lære

Lytte.

Lyttestrategier.

- Minimere forstyrrelser.
- Lytte i korte økter.
- Lytte sammen med fysisk bok.
- Tegne, fikle, gå ...
- Ikke pugge mens du lytter.

Lyttestopp.

- Oppsummer for deg selv.
- Lag notater.
 - Sammendrag.
 - Tankekart.
 - Punkter.
 - Tegne.
- Diskuter teksten (med deg selv eller andre).
- Lurer du på noe? Søk?

Skrivestøtte.

- ❑ Modellering.
- ❑ Struktur og skriverammer.
- ❑ Oppfordre til bruk av hjelpemidler.
- ❑ Bruk av diktering.
- ❑ Rutiner for bearbeiding av tekst.
- ❑ Tastaturtrening.

Tasteturbo:

<https://www.statped.no/laringsressurser/teknologitema/tastaturbo/>

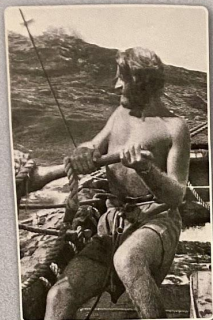
Kreativ skriving.

1. Skriv først, ikke tenke på skrivefeil.
2. Skrive slik du synes det høres riktig ut.
3. Når du kommer til et ord som gjør at det stopper helt opp, skriv det på norsk (gjelder engelsk).
4. Når du er ferdig å skrive skal du jobbe med teksten.

Eksempel på sjekklister:

<https://docs.google.com/document/d/1Z46gNvUGX2EZ87gWASIRzrDETGqhlwzl8bURnpd63w/edit?usp=sharing>

Kon-Tiki

Ni tykke balsastokker ble surret sammen med hampe tau – en flåte fra fortiden, bygget uten bruk av en eneste spiker, bolt eller vaier. Den ble døpt med en kokosnøtt og fikk navnet Kon-Tiki, til minne om inkaenes mektige forgjenger, solguden som en gang hadde dratt vestover i havet og dukket opp i **Polynesia**.

Thor Heyerdahl ville vise at en balsafilåte kunne krysse et verdenshav. Vinden og bølgene puffet og skjøv, havstrømmen lå under og dro,

direkte i retning av målet. Et døgn over åpent Stillehav reide de med bølgene i stor fart mot revene på **Takume og Rarotonga**. De fikk hard medfart, men tauv og balsastokker hadde holdt, og virvlende hula-fest på polynesi var heltene klare for verdens Interessen var enorm. Thor Heyerdahl hadde tilbakelagt 8000 kilometer sin primitive flåte. I dag står den utstilt på Kon-Tiki museet på Oslo, der du også kan oppleve

Ra-ferdene

Arkeologiske funn viste at sivbåtene i det gamle Peru liknet sivbåtene i det gamle Egypt. Og bak de tre Giza-pyramidene i Egypt ble det i 1969 bygget en båt som skulle legge ut på en utrolig ferd. Thor Heyerdahl ville finne ut om det hadde vært mulig for førhistoriske sjøfarende å krysse Atlanterhavet i sivbåter.

Gamle freskomalerier i egyptiske gravkamre ble arbeidstegninger. Før den første ferden fra **Giza** til **Alexandria** beskrev Thor sivbåten slik: «Bred og flatbrystet, med en tynn, strak hals og krøllet stjert, minnet papyrusbåten om en diger gullhøne som lå og ruget på runde tømmerstokker i sanden

foran pyramidene.»

Båten fikk navnet Ra etter den egyptiske og polynesiske solguden. Fra Afrikas vestkyst ble den tross ström og vind vestover. Men havarete etter åtte uker i åpent

Først med Ra 2, bygget av sivtype, men med byggmesterne Titicacasjøen i Sør-Amerika, lyktes Thor å seile fra **Safi** i Marokko til **Barbados**. Overfarten tok 57 dager.

Hvis «amatører» kunne bygge sivbåt og seile den over et verdenshav, var ikke en slik seilas også den gang denne båtbyggerkunsten hadde blitt finpusset og forbedret gjennom generasjoner?

Tigris-ferden

Thor Heyerdahl søkte videre, tilbake i tid. Hvor begynte det hele? Han visste at sivbåter hadde vært i bruk allerede i de tidligste av våre kjente sivilisasjoner.

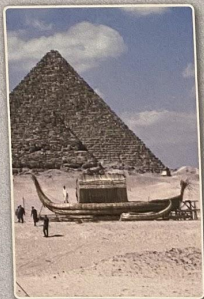
Han dro til **Ur** i **Mesopotamia**, til den bibelske Abrahams fødeby. Området der **Eufkrat** og **Tigris** løper sammen har fra de tidligste tider vært møtested for handel og ferdsel.

Denne gangen ville Thor vise at oldtidsfolket, sumerene, kunne dra fra kulturens vugge i Mesopotamia til India og Afrika sjøveien, og at de hadde styrbare og sjødyktige skip. Med sivbåten Tigris ville han, i en eneste seilas, knytte sammen alle de

tre kjente sivilisasjonene: **Mesopotamia**, **Indusdalen** og det gamle Egypt.

Mens Kon-Tiki og de to Ra-færder hadde drevet med havstrømmen og passatvinder mot vest, over havet og Atlanterhavet, ble Tigris visst navigert. Vind- og strøm varierte mye. Tigris tilbakela 60 kilometer før den la til land i **India**.

Etter at det internasjonale samarbeidet på Tigris hadde levd så fred og fordragelighet i fem millioner år og knyttet verdens eldste sivilisasjoner sammen, kom de inn i krig ved innløpet til **Rødehavet**. Så testet mot krigen i Midtøsten ble flåten.

Tilpasse oppgave.

Når lesetreningen er målet:

- ★ Viktig å tilpasse lesingen elevens mestring- og utviklingsnivå.

Når lesetreningen ikke er målet:

- ★ Prøv å ikke senke nivået eller forenkle.
- ★ Likt læringsmål for elevene, men ulik måte å nå læringsmålet.

Noen alternative arbeidsmåter - bruk teknologi:

- ☐ Lytte til teksten - ørelese.
- ☐ Diktering.
- ☐ Muntlig.
- ☐ Video.
- ☐ Lyddopptak.

Foreldresamarbeid

- sammen er vi best -

Skole-hjem samarbeid.

Pålagt:

- Utviklingssamtaler.
- Foreldremøter.

Kan være behov for:

- Tilretteleggingssamtale.
- Foreldrekurs.

Skolen er den ledende part i samarbeidet

Åpen og gjensidig dialog

Felles fokus

Medvirkning

Hvordan vil dere samarbeide?

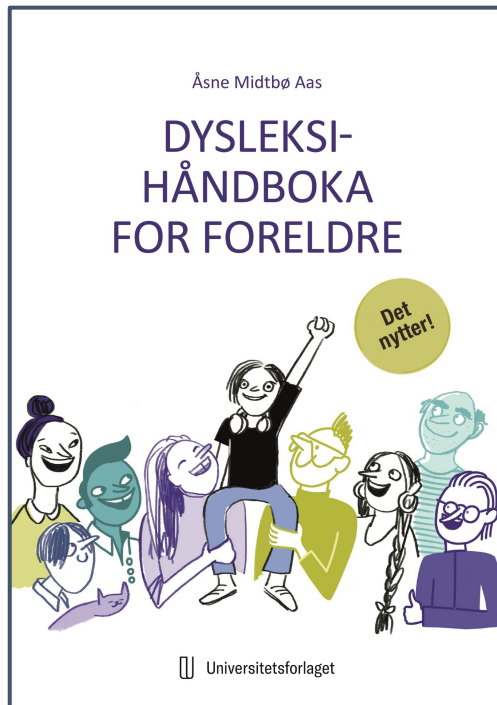
Ansvar	Form	Hyppighet	Innhold
• Kontaktlærer • Faglærer • Spesialpedagog • Ledelse • Andre	• Telefon • E-post • Visma • SMS • Loggbok	• Etter behov • Hver dag • 1 per uke • 1 per mnd.	Varierer etter behov, men viktig å avklare.

Skolearbeid hjemme.

- ❑ **Dyslektikere bruker ofte lengre tid og trenger mer hjelp enn andre elever.**
- ❑ **Gå gjennom arbeidsplanen sammen med ditt barn.**
 - gjerne fast tid hver uke.
 - legge en plan for gjennomføring av lekser.
- ❑ **Gi leksehjelp etter behov.**
 - lesehjelp.
 - forklare ord og begreper.
 - sekretærhjelp.
 - forklare.
- ❑ **Tett samarbeid med lærer når noe er uklart eller trenger tilpasninger.**
- ❑ **Støtte, heie og være tilgjengelig.**

Dysleksihandboka for foreldre.

Låne bok på Tibi.

For å låne på Tibi:

Last ned Tibi appen og logg inn med ditt barns pålogging.

ELLER

Bruk Tibi appen på ditt barns iPad.

Låne bok på Larvik Bibliotek.

<https://larvik.bib.no/cg-i-bin/m2>

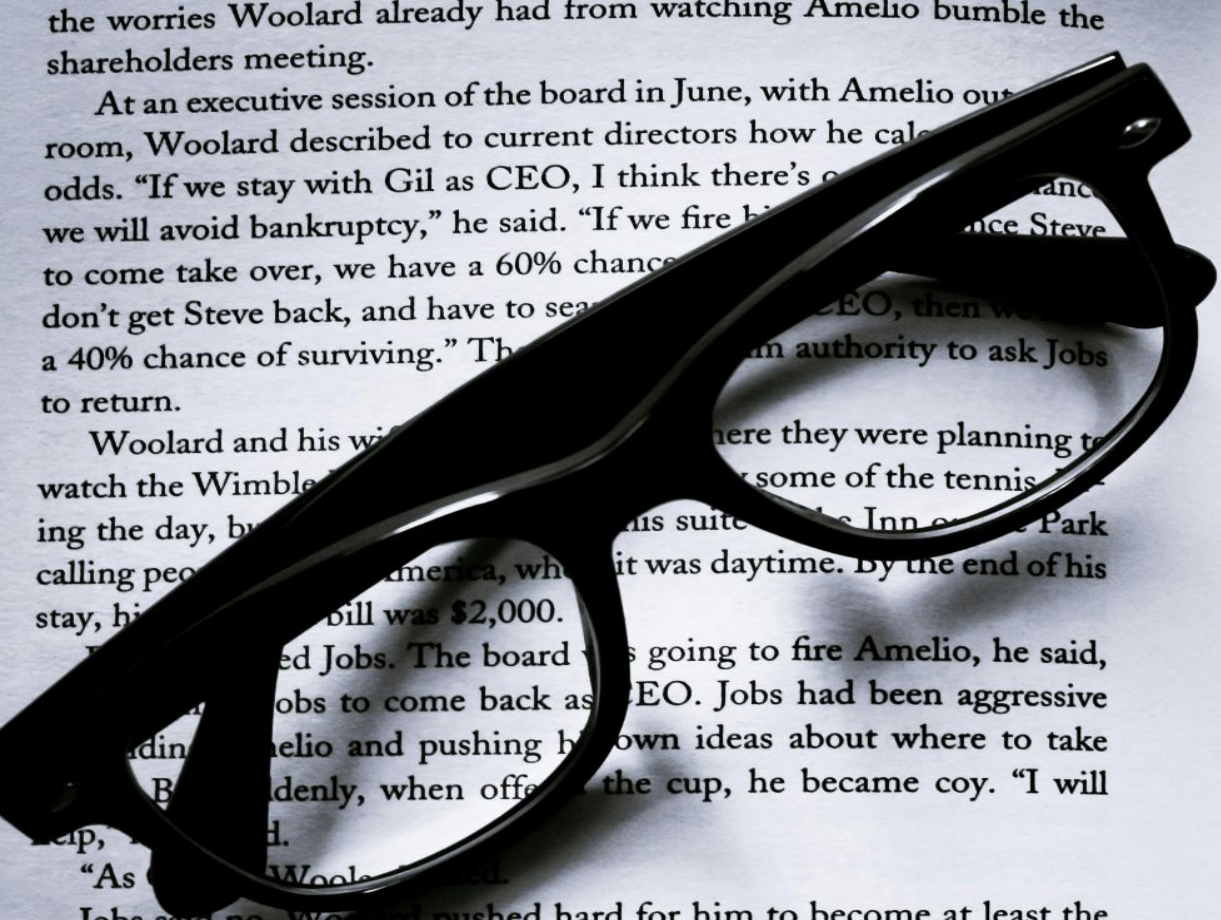
Kjøpe bok.

Boka kan kjøpes som fysisk bok eller e-bok hos Universitetsforlaget.

Link til boka hos Universitetsforlaget:

<https://www.universitetsforlaget.no/dysleksihandboka-for-foreldre-1>

the worries Woolard already had from watching Amelio bumble the shareholders meeting.

At an executive session of the board in June, with Amelio out of the room, Woolard described to current directors how he calculated the odds. "If we stay with Gil as CEO, I think there's a 60% chance we will avoid bankruptcy," he said. "If we fire him and hire Steve Jobs to come take over, we have a 60% chance of surviving. If we don't get Steve back, and have to search for a new CEO, then we have a 40% chance of surviving." The board gave him authority to ask Jobs to return.

Woolard and his wife were there they were planning to watch the Wimbledon tennis tournament. Some of the tennis players were in the day, but he was in his suite at the Inn on Park calling people in America, where it was daytime. By the end of his stay, his bill was \$2,000.

Jobs said no. Woolard pushed hard for him to become at least the acting CEO. Again Jobs demurred. "I will be an advisor," he said. "Unpaid." He also agreed to become a board member—that was something he had yearned for—but declined to be the board chairman. "That's all I can give now," he said. After rumors began circulating, he emailed a memo to Pixar employees assuring them that he was not abandoning them. "I got a call from Apple's board of directors three weeks ago asking me to return to Apple as their CEO," he wrote. "I declined. They then asked me to become chairman, and I again declined. So don't worry—the crazy rumors are just that. I have no plans to leave Pixar. You're stuck with me."

Why did Jobs not seize the reins? Why was he reluctant to grab the

Hjelpemidler:

a shit about Apple." I was stunned. It was then I realized that I was giving a shit about Apple—I started it and it is a good thing to have in the world. That was when I decided to go back on a temporary basis to help them hire a CEO.

Gjøre tekst

The family was a mess. Year after year, getting better and better, but the focus was on the daughters, estranged again from Lisa, and often prickly as a husband. So what was the real reason for his hesitancy in taking over at Apple? For all of his willfulness and insatiable desire to control things, Jobs was indecisive and reticent when he felt unsure about something. He craved perfection, and he was not always good at figuring out how to do it. It was a complex and often frustrating process. He was unstoppable. But if he had doubts, he sometimes withdrew, preferring not to think about things that did not perfectly suit him. As happened when Amelio had asked him what role he wanted to play, Jobs would go silent and ignore situations that made him uncomfortable.

tilgjengelig.

This attitude arose partly out of his tendency to see the world in binary terms. A person was either a hero or a bozo, a product was either

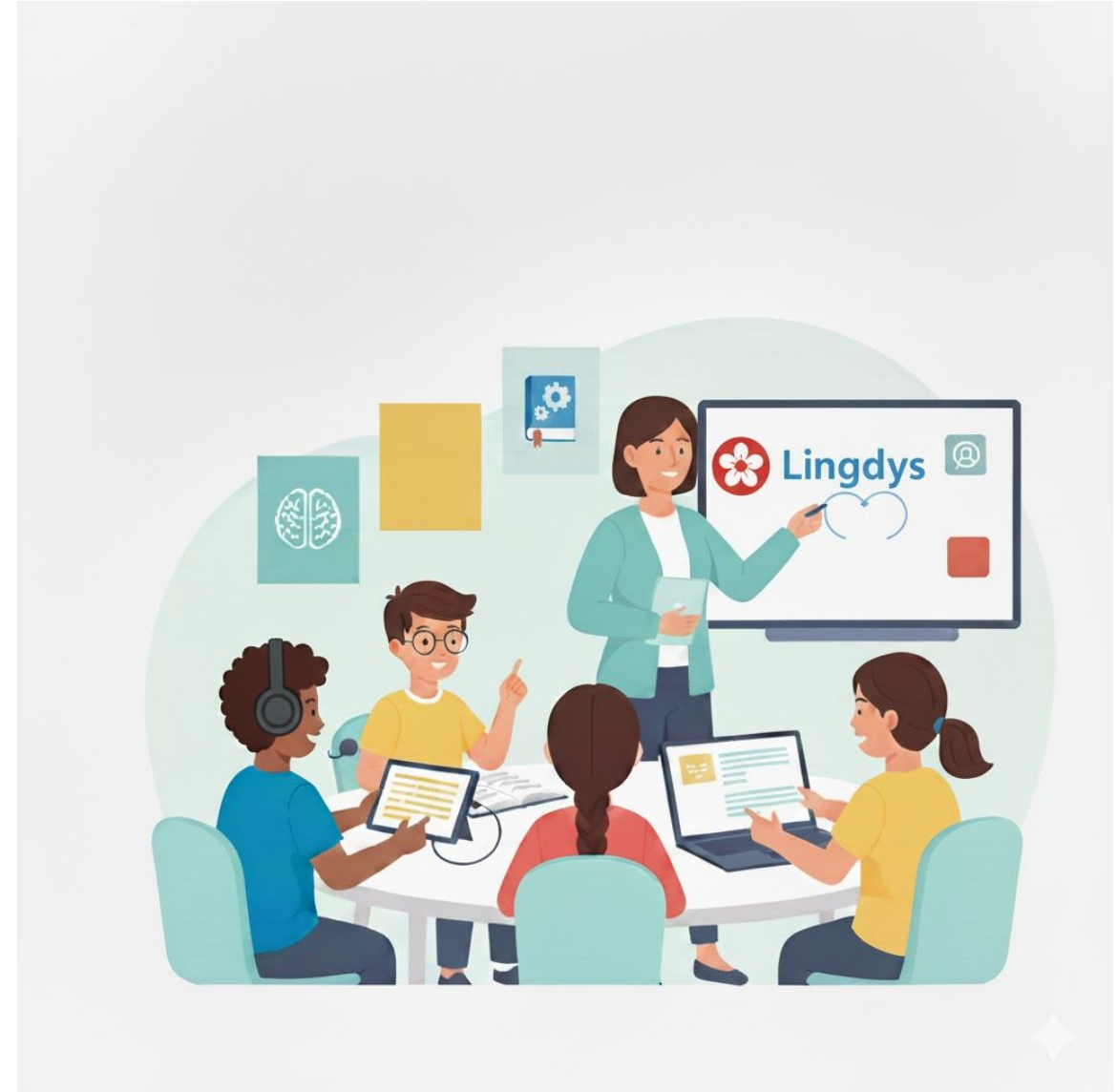
Tematimer - dysleksimøter en gang i mnd.

- Møte andre på skolen med dysleksi.
- Fordelt i to ulike grupper, 3. til 5. og 6. og 7.
- Tips og triks til undervisningen.
- Ulike lese- og lyttestrategier.
- Blir trygg i bruk av hjelpemidlene.
- Vi øver sammen!
- Elevene kan komme med spørsmålene de lurer på.
- Litt lek og moro.

Hvilke hjelpemidler læres elevene opp i?

- Diktering
- Bruk av skriveprogrammet Lindys
- iPad leser opp tekster.
- Lesevenn.
- Skriverammer.
- Skanning av tekster inn på iPad.
- Når man skal bruke hjelpemidlene.

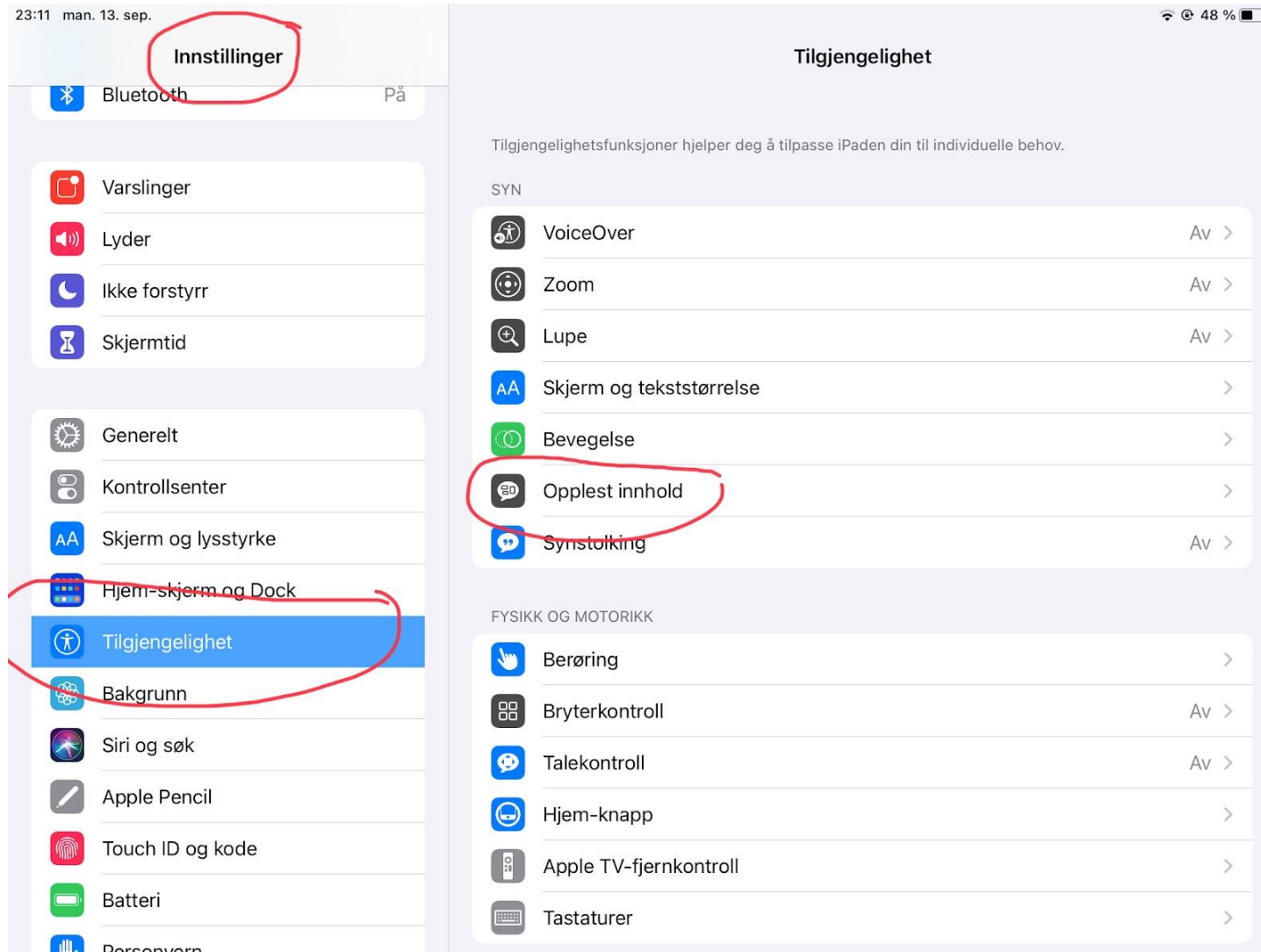

**Opplest
innhold
på**

Apple iPad

Opplest innhold.

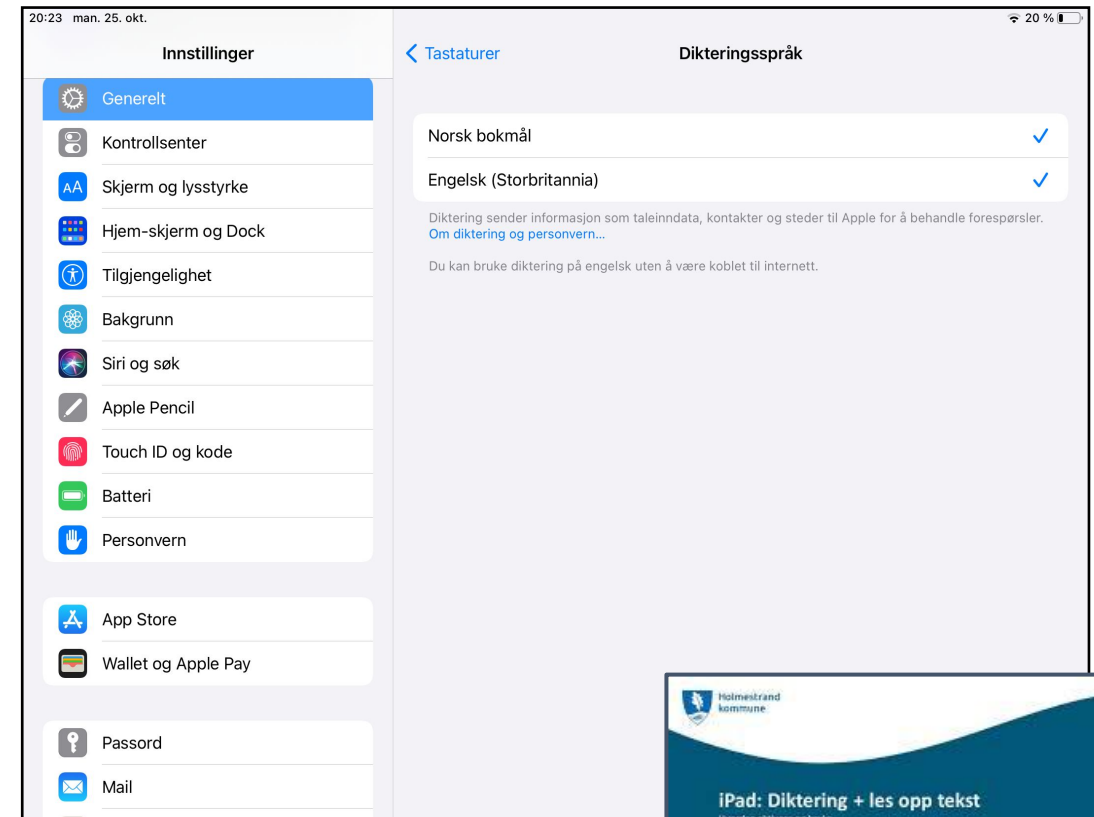
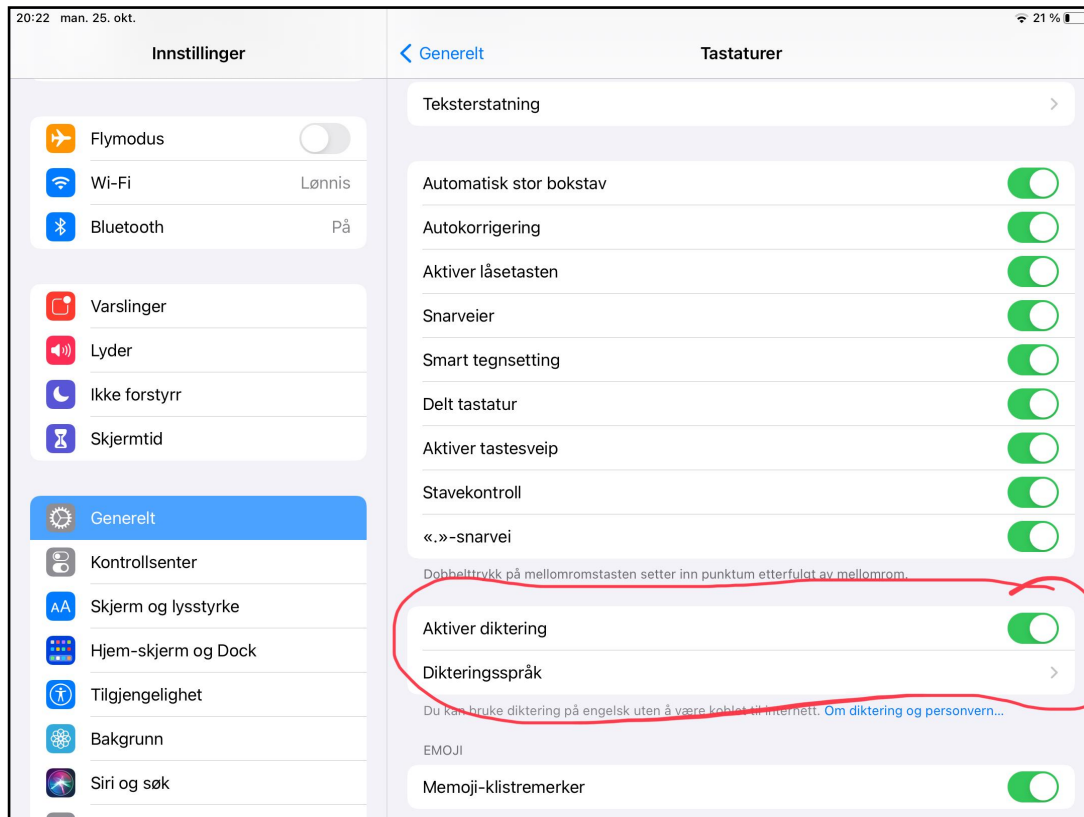

Diktering på Apple iPad

Diktering.

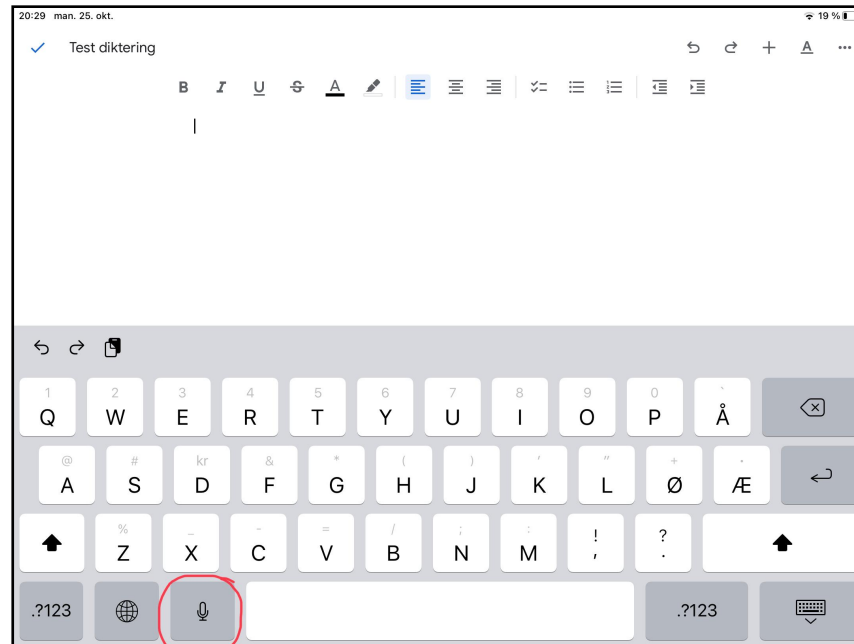

Diktering på iPad.

- ❑ **Diktering er en måte å produsere tekst på.**
- ❑ **Når du dikterer blir det du sier omgjort til tekst.**

 iPad

Diktering.

Bruk stemmen til å skrive tekst

Du kan skrive inn tekst ved å snakke de fleste steder du skriver. Du kan til og med legge til vanlige tegn ved å si «komma», «punktum», «spørsmålstegn» eller «utropstegn».

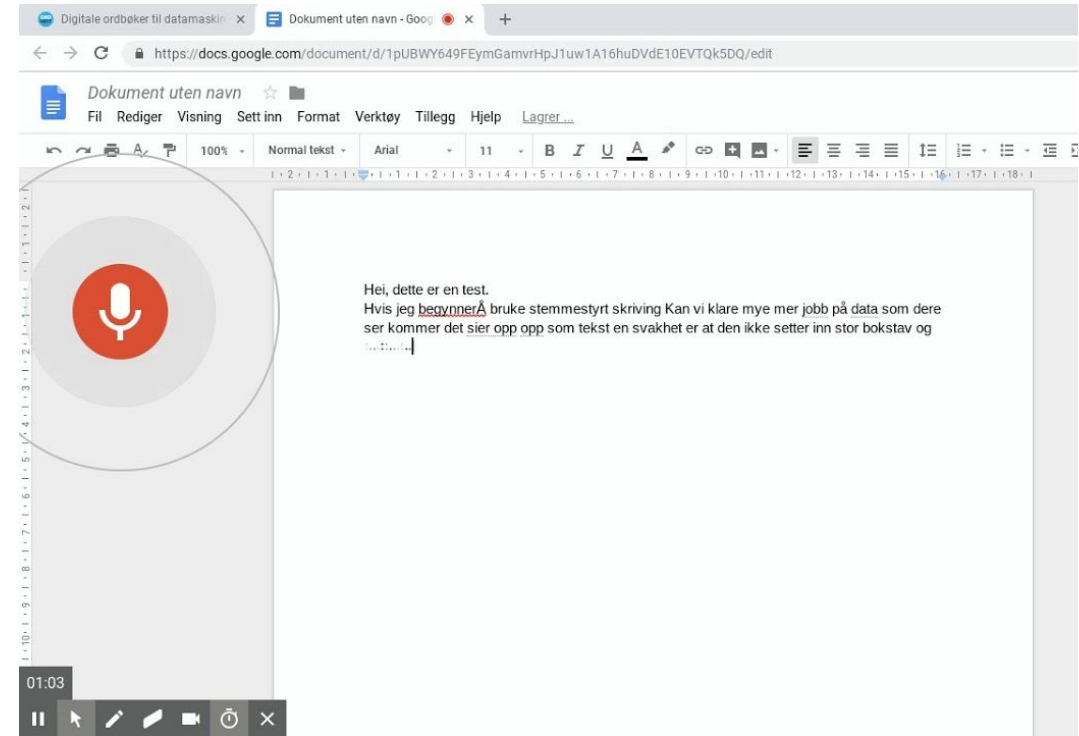
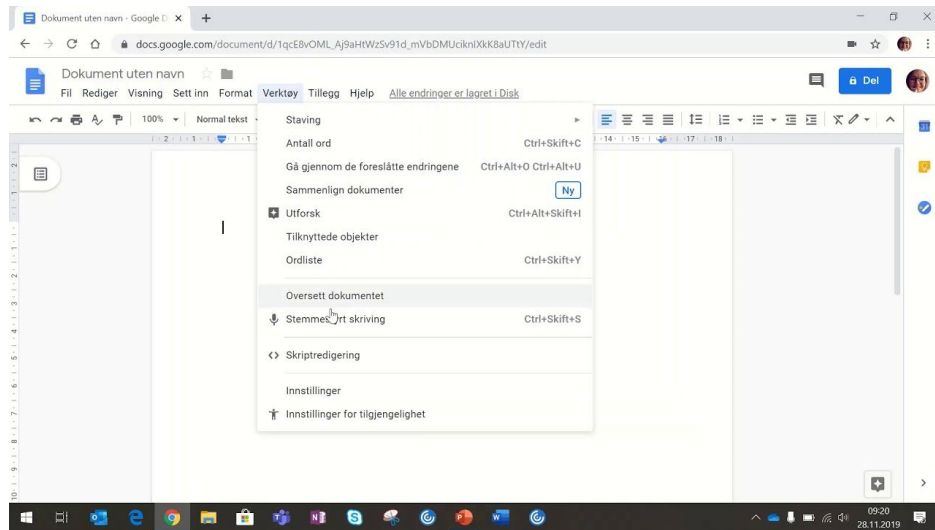
Viktig:

- Tale fungerer ikke hvis språket du snakker, ikke samsvarer med språket på enheten.
- Enkelte talekommandoer støttes foreløpig ikke for språk som leses fra høyre til venstre.

Konfigurer talekommandoer

1. Velg klokkeslettet nederst til høyre, eller trykk på **Alt + Shift + S**.
 2. Velg Innstillinger > **Tilgjengelighet**.
 3. Slå på **Diktering** under «Tastatur og innskriving av tekst».
 4. Trykk eller marker der du vil skrive.
 5. Velg Les opp .
- Du kan også trykke på søketasten + **D** eller Appoversikt-tasten + **D**.

Diktering Chromebook.

Apper

Nettressurser

Tibi

(tidligere Lydhør).

- ❑ Med Tibi kan du lytte til lydbøker på mobil, nettbrett eller via nett.
- ❑ Du kan søke etter bøker og låne direkte i Tibi appen eller på nett.
- ❑ Du får tilgang på både skolebøker og andre bøker.
- ❑ Det er anbefalt at du laster ned bøkene du ønsker tilgang til.
- ❑ Det er gratis for elever som er lånere hos [Tibi.no](https://tibi.no).

Her kan du lese mer om Tibi appen:

<https://tibi.no/tilbudet-vart/tibi-appen/>

[“Kom i gang med Tibi-appen”.](#)

[“Slik bruker du lydhør appen”.](#)

[“Tibi - Bibliotek for tilrettelagt litteratur”.](#)

Finn bøker

→ For voksne

→ For ungdom

→ For barn

Tibi anbefaler

Se flere anbefalinger

Barn

Historier om tingene dine

Line Renslebråten

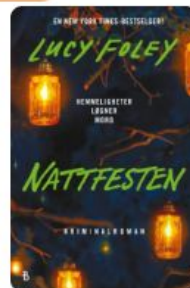

En lærerik, morsom og underholdende bok full av morsomme fakta - passer for alle fra 6-100 år!

Kari Kummeneje

Voksen

Nattfesten

Lucy Foley

En tilsynelatende snill krim der uhyggen kommer snikende.

Therese Gulli Solbjørg

Barn

Blekksprut

Synnøve Borge

Artige fakta om en av havets mest mystiske skapninger.

Ida Corneliussen Moe

Ungdom

Før det blir morgen

Aina Basso

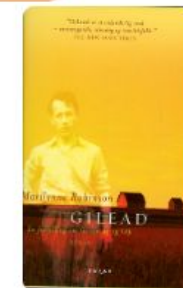

Hjerteskjærende og skremmende aktuelt om unge Josefas tragiske skjebne.

Ida Corneliussen Moe

Voksen

Gilead

Marilynne Robinson

Litt tungt å komme i gang, men jeg hadde stor glede av å lese alle de fire bøkene i Gilead-suiten!

Ingvild Aanensen

tibi.no

Tibi junior (tidligere Maneno).

- ❑ Tibi junior er appen som gjør lesing lystbetont for barn med dysleksi og andre lesevansker: **Denne utgår snart og det vil kun bli en app.**
- ❑ Appen har både lesestøtte og spillelementer som motiverer til å lese.
- ❑ Appen er gratis for elever som er lånere hos Tibi.no.

Her kan du lese mer om Tibi junior appen:

<https://tibi.no/tilbudet-vart/tibi-junior/>

[Tibi junior: Leseappen for barn med lesevansker.](#)

[“Spilleregler: Slik fungerer dragen i Maneno”.](#)

Google oversetter.

- ❑ App eller nettside.
- ❑ hjelper til med oversettelse fra mange ulike språk.
- ❑ Du kan få oversatt tale, skanne tekst som skal oversettes eller importere bilder med tekst som skal oversettes.
- ❑ Appen leser også opp tekst på ulike språk.

[“Hvordan bruke Google oversetter”.](#)

[“Google oversetter nettsider”.](#)

Appen Photo Math

Hva er Photomath?

Photomath er en app for både Android og iOS som kan karakteriseres som en kamerakalkulator.

Photomath kan ta bilde av et matematisk uttrykk, både håndskrevet og digitalt, og deretter forenkle eller løse det matematiske uttrykket. Appen tilbyr også en grafisk framstilling av det matematiske uttrykket og en trinnvis instruksjon for fremgangsmåten til forenklingen eller løsningen til det matematiske uttrykket.

<https://www.ntnu.no/wiki/display/digimat/PhotoMath>

Video som forklarer appen, men på engelsk:

[How to use Photo Math.](#)

Lingdys
Pluss

opplesing

ordforslag

stavekontroll*

LINGDYS

skriverammer

ordbøker

diktering*

Lingdys Pluss.

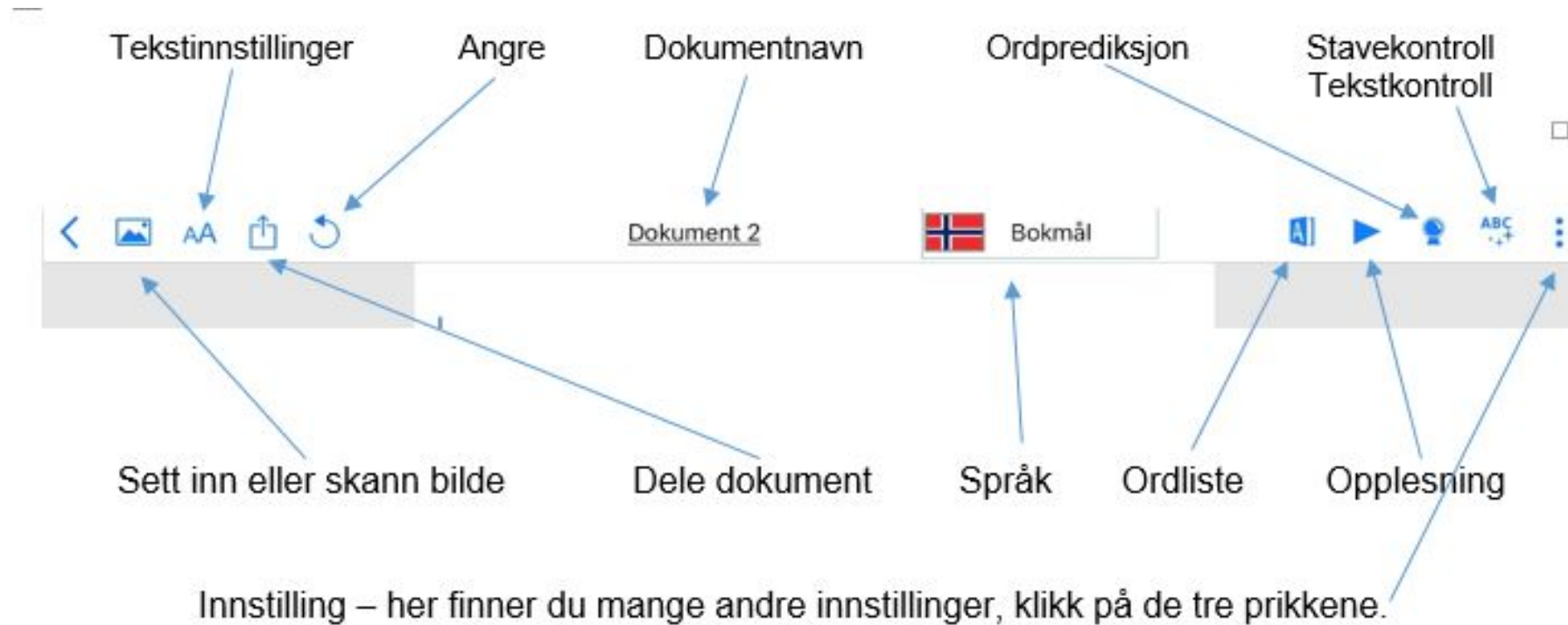
Lese- og skrivehjelp fra Lingit.

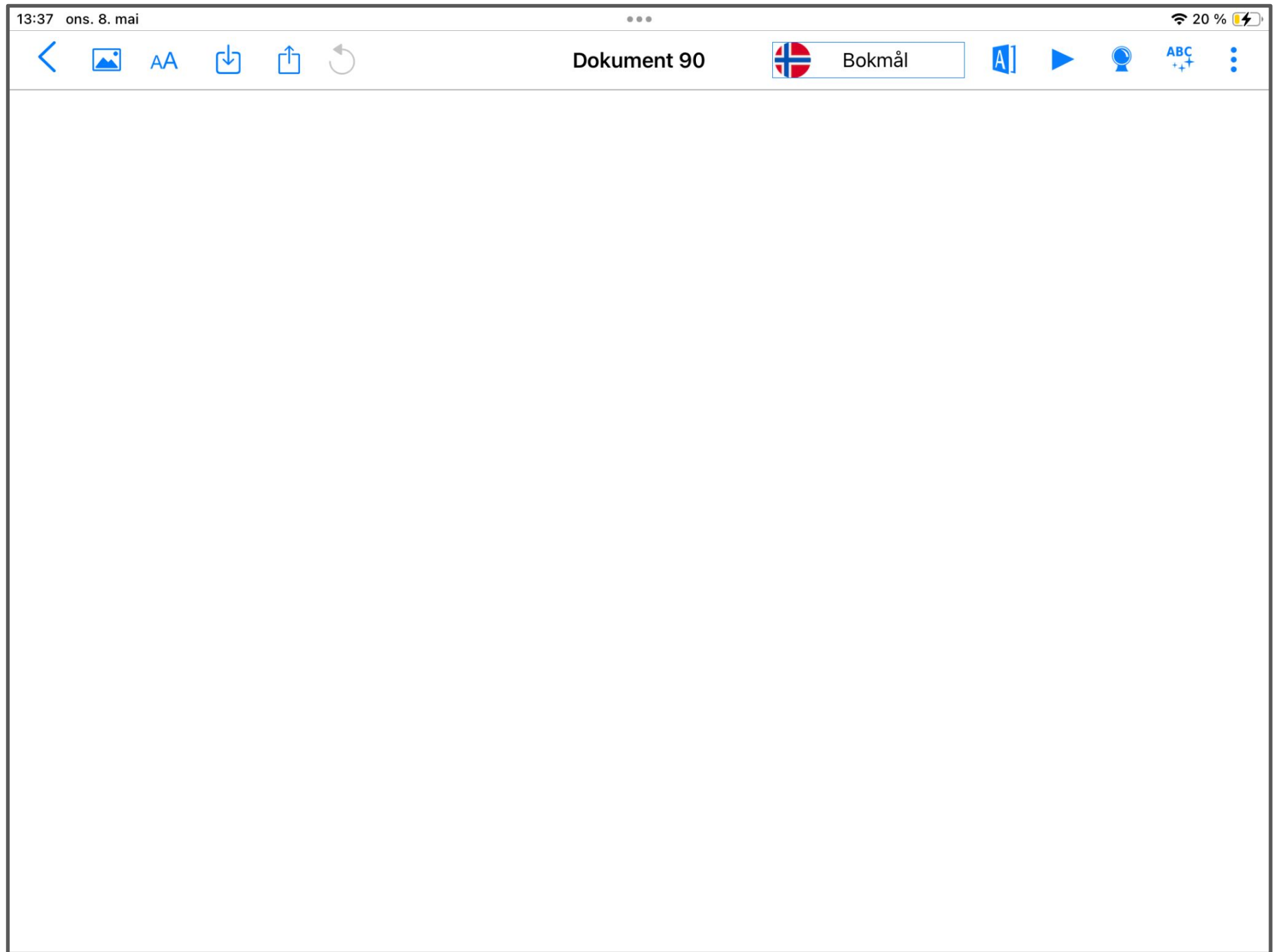
Nettsted: <https://lingit.no/>

The screenshot shows the 'Brukerstøtte' (User Support) page of the Lingit website. At the top is a dark teal navigation bar with the Lingit logo and links for 'Dysleksi og hjelpemidler', 'Søke NAV', 'Våre produkter', 'Nedlasting', 'Kurs og webinar', and 'Brukerstøtte'. Below the navigation bar, the title 'Brukerstøtte' is centered. A paragraph explains that users can search for questions and answers sorted by product, and that popular questions and videos are also available. A search bar with the placeholder text 'Skriv inn søkeord og se om du finner svar på ditt spørsmål' is provided. Below the search bar, the instruction 'Velg produkt og finn svaret på det du lurer på:' is shown. Three product selection boxes are displayed: 'Lingdys' (with a red flower icon), 'Textpilot' (with a green paper plane icon), and 'Lingpilot' (with a grey fruit icon).

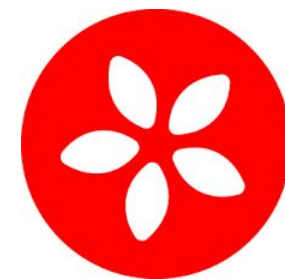
Brukerstøtte Lingit: <https://lingit.no/brukerstotte/>

Lingdys på iPad.

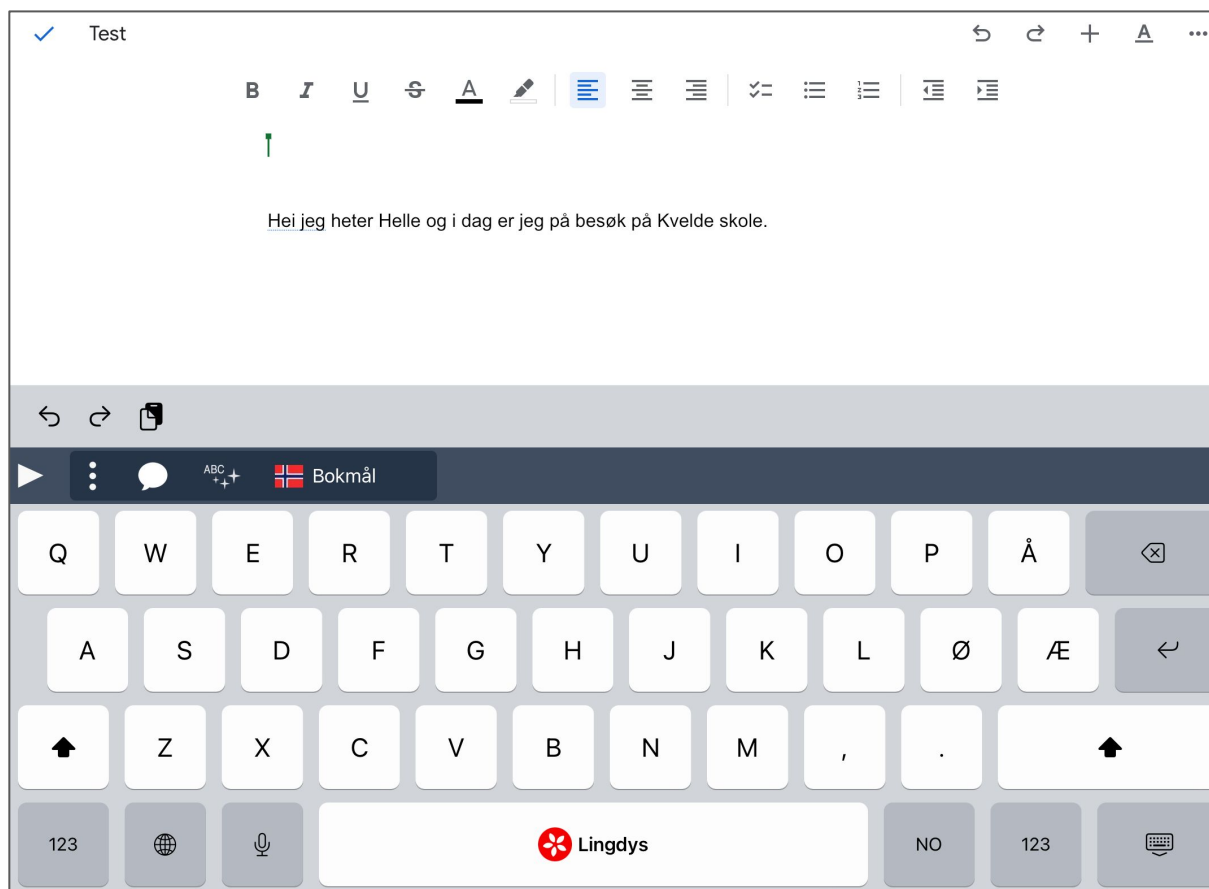

Lingdys Pluss - tastatur.

Apple iPad

[Lingdystastatur for iOS iPhone - installasjon og bruk](#)

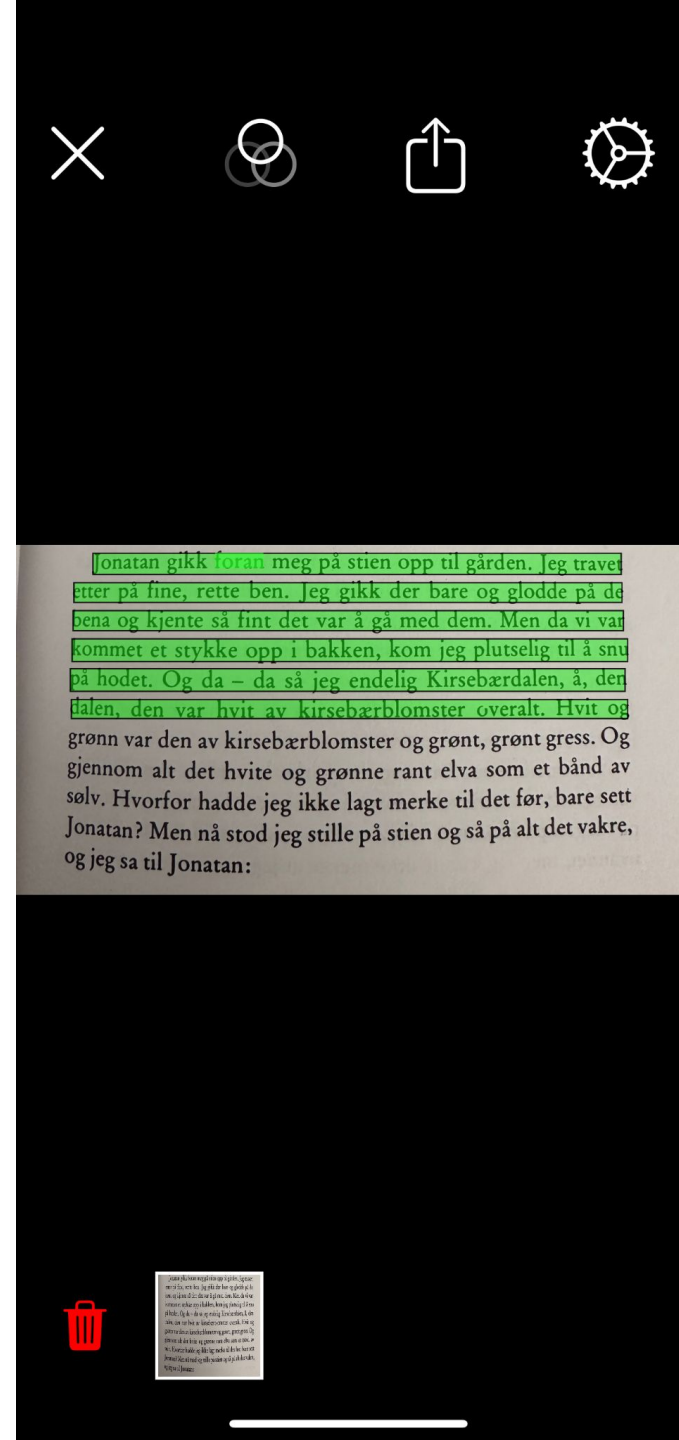
Lesevenn.

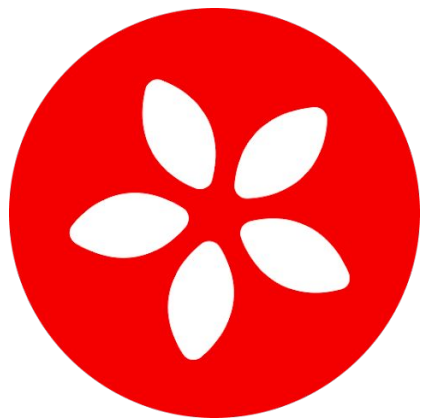
iPhone og iPad.

- ❑ App som gjør det enkelt å skanne og få lest opp tekst, uansett hvor du måtte være.
- ❑ En app som er fin å ha på mobilen eller nettbrett.

Hva er Lesevenn? [video](#)
Slik fungerer appen: [video](#)

Lesevenn.

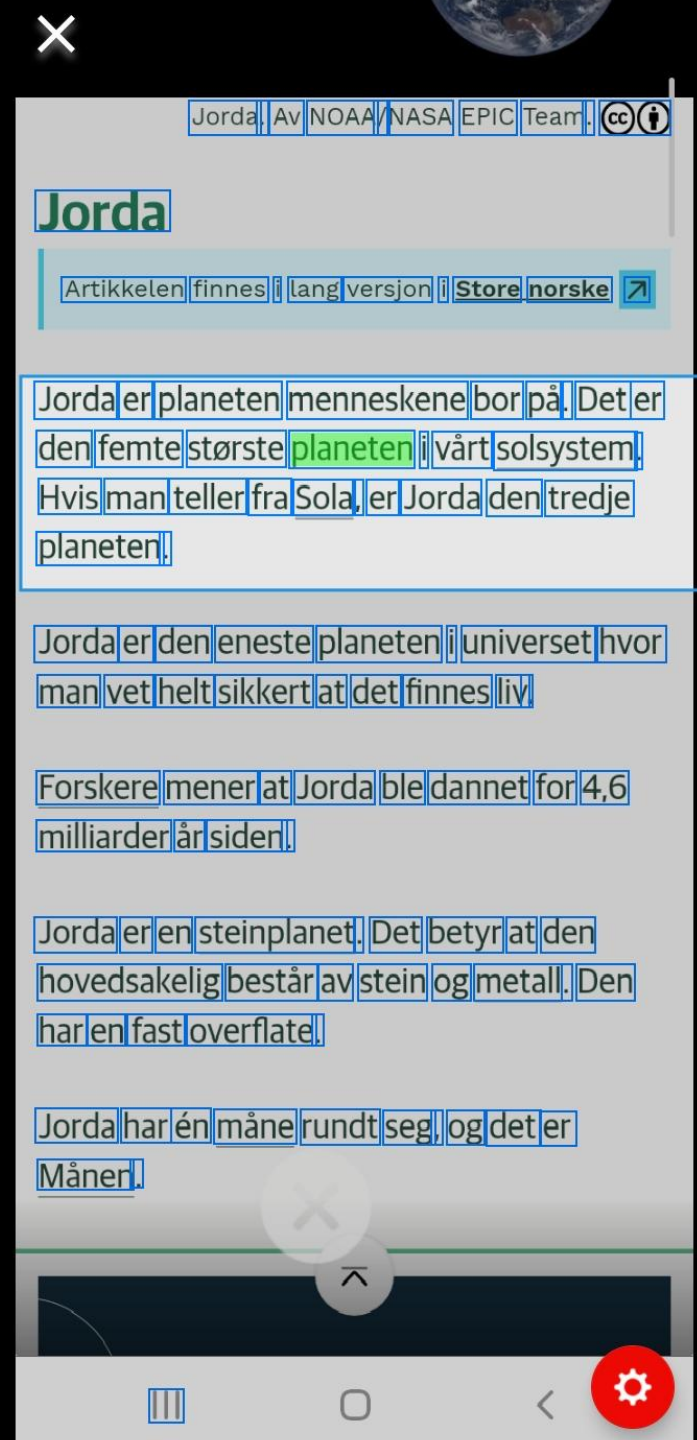
Android

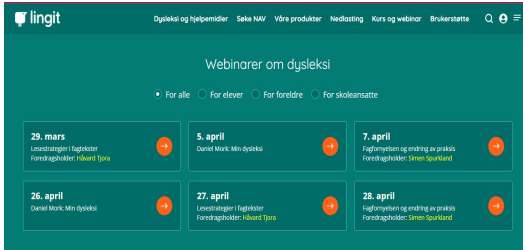
Opplesing av tekst fra [kamera](#).

Opplesing av tekst på [skjermen](#).

[Lenke til Google Play Store](#)

Når du har ekstra tid.

Lingit - Webinar:

<https://lingit.no/webinar/>

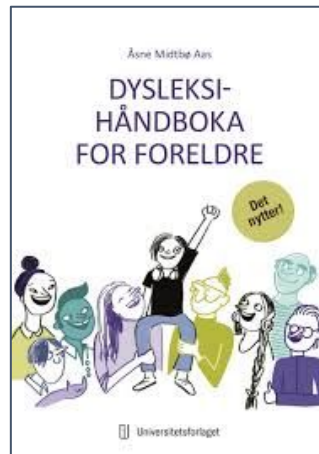
NRK - Det burde vært pensum. "Dysleksien og meg".

https://radio.nrk.no/podkast/burde_vaert_pensum/l_f830aa21-3968-41d4-b0aa-21396811d4e8

Kan høres i iTunes, Soundcloud eller via nettsiden til Dysleksi Norge.

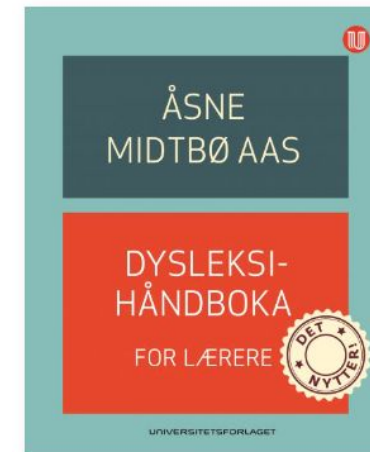
<https://dysleksinorge.no/paddkast/>

<https://dysleksinorge.no/product/dysleksi-handboka-for-foreldre/>

<https://dysleksinorge.no/product/faglige-retningslinjer-dysleksi/>

<https://www.universitetsforlaget.no/dysleksi-handboka-for-laerere>

Sosiale medier.

- ❑ Dysleksi Norge.
- ❑ Dysleksi Sandefjord og Larvik .
- ❑ DYSLEKSI NORGE, nytt om IKT.
- ❑ Dysleksihjelpen.
- ❑ Lingit

- ❑ dysleksi_norge
- ❑ dysleksi_ungdom
- ❑ lingit_as
- ❑ dysleksiveilederen (foreldrecoach)

I AM DYSLEXIC

a film by Mads Johan Øgaard & Katie Wyman

climbing a mountain in a world made of books.

FALMOUTH
University of the South
Falmouth, ME 04101

Mange dyslektikere gir opp bruken
av kompensierende hjelpemidler.
Sammen får vi hjelpe dem
til å se viktigheten og holde ut.

Her kan du finne hjelp.

Lingit:

<https://lingit.no/>

Dysleksi Norge:

<https://dysleksinorge.no/>

Statped:

<https://www.statped.no/dysleksi/>

Dysleksikurs.no:

<https://www.dysleksikurs.no/blog>

Lesesenteret:

<https://lesesenteret.uis.no/boker-og-materiell/lesevansker-hvor-kan-vi-fa-hjelp/>

Skrivesenteret:

<https://skrivesenteret.no/>